

Motion

1983/84:1415

Jan-Eric Virgin och Sven Munke Inrättande av en författningsdomstol

Enligt vår uppfattning är ett ställningstagande till inrättande i vårt land av en författningsdomstol en central fråga för den s. k. lagprövningsrätten. Lagprövning innebär att en lags förenlighet med landets författning prövas av en speciell instans.

Som exempel på dylika författningsdomstolar eller domstolar med motsvarande kompetens kan nämnas Förenta staternas högsta domstol, de med denna som mönster konstruerade högsta domstolarna i Brasilien, Canada, Australien, Indiska unionen och Japan, vidare författningsrådet i Frankrike, konstitutionella domstolen i Italien, förbundsdomstolen i Västtyskland samt författningsdomstolen i Österrike och Turkiet. I Belgien har inrättats en författningsdomstol, Cour d'arbitrage, för att slita kompetensstvister mellan olika statsorgan.

Den "konstitutionella jurisdiktionen" kan sägas ha till sin uppgift att garantera 1) individuella rättigheter som författningen skyddar, 2) den vanliga lagstiftningens förenlighet med författningen, 3) den i författningen givna kompetensfördelningens rätta iakttagande beträffande förhållandet mellan exekutiva och legislativa organ samt mellan federala och delstatliga myndigheter. Alla dessa funktioner fullgörs inte av samtliga författningsdomstolar och ännu mindre av de huvudsakligen med lagprövning betrodda allmänna domstolsinstanserna. Där alla tre funktionerna förekommer, kan likväl någon av dem vara den dominerande.

Lagprövningsrätten bör anföras ett organ som är självständigt och kan förväntas handla med ett visst mått av mod och handlingskraft. För en sådan lagprövningsrätt synes en författningsdomstol vara bättre lämpad än allmänna domstolar och förvaltningsmyndigheter.

Sammanställningen av en författningsdomstol i vårt land liksom mandattidens längd vill vi icke nu ange. Denna bör förutsättningslöst prövas av den utredning som regeringen bör utse. De förslag till ändrad sammansättning av riksrätten som tidigare utarbetats av både författningsutredningar och grundlagsberedning kan vara tänkbara modeller. I vissa utländska förebilder kan naturligtvis också något tänkbart system eller del därav kunna övervägas i en författningsdomstol i vårt land.

Genom att lägga lagprövningsrätten på en särskilt härför inrättad författningsdomstol skulle åtskilligt vara att vinna. De vanliga domstolarna skulle befrias från en obehaglig uppgift och förvaltningsmyndigheterna, som står i ett principiellt lydnessförhållande till regeringen, skulle man kunna få garantier för en enhetlig och konsekvent bedömning av hithörande frågor.

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om inrättande av en författningsdomstol.

Stockholm den 24 januari 1984

JAN-ERIC VIRGIN (m)

SVEN MUNKE (m)